

**Starptautisko un Eiropas Savienības tiesību jomas
2025./2026. akadēmiskā gada ziemas eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas
vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi	3
1. jautājums. Starptautiskās privāttiesības.....	3
2. jautājums. Starptautiskās publiskās tiesības	6
3. jautājums. Eiropas Savienības tiesības	8
Praktiskās daļas uzdevums.....	11

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Starptautiskās privāttiesības

Starptautiskās privāttiesības. Imperatīvās normas un *ordre public* starptautiskajās privāttiesībās

Izskaidrojiet: (a) imperatīvo normu būtību starptautiskajās privāttiesībās; (b) kāds ir to mērķis; un (c) kāda ir to mijiedarbība ar pušu autonomiju. Miniet vismaz vienu imperatīvas tiesību normas piemēru. (3 punkti)

(a) Imperatīvās normas (*mandatory rules*) (prevalējošas vai nē) starptautiskajās privāttiesībās ir tādas valsts normas, no kuru piemērošanas puses nevar atkāpties, pat savstarpēji vienoties. Proti, tās ir normas, kuru ievērošana ir uzskatāma par būtisku attiecīgās valsts politiskajām, sociālajām vai ekonomiskajām interesēm un kuras piemērojamas neatkarīgi no tā, kādas tiesības puses ir izvēlējušās. Šīs normas tiek definētas kā noteikumi ar īpašu aizsargfunkciju, kas atspoguļo valsts pamatintereses un kuras saskaņā ar Roma I regulas 3(3), 3(4). un 9. pantu un Roma II regulas 16. pantu tiesai jāpiemēro obligāti.

(b) To mērķis ir novērst līgumtiesisko vai ārpuslīgumisko attiecību izmantošanu, lai apietu būtiskas valsts prasības, piemēram, darba tiesību minimālos standartus, konkurences tiesību aizliegumus, sankciju režīmu, patērētāju aizsardzību vai finanšu tirgus regulējumu.

(c) Praksē tas nozīmē, ka (prevalējošas) imperatīvas normas piemērojas automātiski, pat ja puses ir izvēlējušās citas valsts tiesības, un tiesa var piemērot gan savas valsts, gan dažkārt trešās valsts imperatīvās normas, ja tās ir cieši saistītas ar lietu. Tādējādi tās kalpo kā mehānisms līdzsvaram starp pušu brīvību un sabiedrības interešu aizsardzību.

Kā piemērus var minēt darba tiesību minimālie standarti, finanšu uzraudzības noteikumi, konkurences tiesību aizliegumi, sankciju režīmi, utt. Tās faktiski nosaka, kuras normas valstij ir tik būtiskas, lai tās piemērotu starptautiskās situācijās neatkarīgi no kolīziju normām.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Atbildē nav paskaidrojuma, studentam nav zināšanu par komponentā ietvertiem jautājumiem.
1 punkts	Students paskaidro, ka (prevalējošās) imperatīvās normas ir piemērojamas neatkarīgi no tā, kādas tiesības puses ir izvēlējušās.
1 punkts	Students paskaidro, ka (prevalējošo) imperatīvo normu mērķis ir novērst līgumtiesisko vai ārpuslīgumisko attiecību izmantošanu, lai apietu būtiskas valsts prasības.
1 punkts	Students sniedz vismaz vienu tiesību normu piemēru, kuras var tikt uzskatītas par imperatīvām tiesību normām.

Imperatīvās normas un *ordre public* ir cieši saistīti, tomēr tie ir dažādi koncepti. Izskaidrojiet: (a) *ordre public* izņēmuma būtību starptautiskajās privāttiesībās; (b) kāda ir starpība starp imperatīvajām normām un *ordre public*? (2 punkti)

Ordre public (sabiedriskā kārtība) ir izņēmuma aizsargmehānisms, kad valsts tiesas var atteikt piemērojamo ārvalstu tiesību normu vai tiesību aktu piemērošanu, ja šāda piemērošana var ievērojami skārt valsts intereses/ valsts sabiedrisko kārtību.

Piemēram, Roma I Regulas 21. pants un Roma II Regulas 26. pants, nosaka:

21. pants [Roma II 26. pants] Tiesas atrašanās valsts sabiedriskā kārtība

Jebkuras valsts tiesību aktu piemērošanu, kas noteikta ar šo regulu, var atteikt vienīgi tad, ja šāda piemērošana ir acīmredzami nesaderīga ar tiesas atrašanās valsts sabiedrisko kārtību ("ordre public")

Ja imperatīvās normas ir normas, no kuru piemērošanas puses nevar atkāpties, un kas ir automātiski piemērojamas, ja pat puses izvēlējas ārvalstu tiesības viņu līgumiskajām vai ārpuslīgumiskajām attiecībām, tad *ordre public* aizsargmehānisms atceļ tādu ārvalsts tiesību normas/akta efektu/piemērošanu, kas ir pretrunā foruma valsts sabiedriskajai kārtībai.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Atbildē nav paskaidrojuma, studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumiem.
1 punkts	Students paskaidro <i>ordre public</i> būtību starptautiskajās privāttiesībās.
1 punkts	Students paskaidro starpības būtību starp imperatīvajām normām un <i>ordre public</i> .

Nosauciet un raksturojiet vismaz četrus tiesību avotus, kas regulē imperatīvo normu un *ordre public* izņēmuma piemērošanu starptautiskajās privāttiesībās! (4 punkti).

Vairāki tiesību avoti satur normas par imperatīvo normu un *ordre public* izņēmuma piemērošanu.

Pirmkārt, Romas I regula, īpaši tās 3.(3)., 3.(4), 9. un 21. pantī, kuros tiek definētas prevalējošās imperatīvās normas un *ordre public* izņēmums, noteikta to obligāta piemērošana līgumsaistībās. Tie nosaka gan forumvalsts (kur atrodas tiesa), gan noteiktos gadījumos trešās valsts (līgumsaistību izpildes valsts) imperatīvo normu piemērošanas mehānismus.

Otrkārt, ārpuslīgumisko saistību kontekstā prevalējošo normu piemērošanu regulē Romas II regulas 16. un 26. pantī, kas paredz foruma valsts imperatīvo normu prioritāti neatkarīgi no izvēlētajām vai objektīvi noteiktajām tiesībām, kā arī sabiedriskās kārtība izņēmumu. Tas nodrošina, ka būtiskas intereses tiek aizsargātas arī delikta un citu ārpuslīgumisko attiecību gadījumos.

Treškārt, valsts regulējums, kas nosaka ierobežojumus ārvalsts tiesību piemērošanai valstī. Skat., piem., Latvijas Civillikum 12. un 24. pantī:

12. pants. Ārzmēs izdarīta Latvijas pilsoņu laulības šķiršana un atzīšana par neesošu atzīstama arī Latvijā, izņemot gadījumus, kad tām pamatā liktie iemesli neatbilst Latvijas likumam un runā pretīm Latvijas sabiedriskai iekārtai vai labiem tikumiem.

24. pants. Ārvalsts likums nav piemērojams Latvijā, ja tas runā pretīm Latvijas sabiedriskai iekārtai vai labiem tikumiem, vai Latvijas likuma pavēlošām vai aizliedzošām normām.

Skat. arī CPL:

642.pants. Ārvalstīs noslēgtu līgumu apspriešana

(1) Līgumi un akti, kas taisīti ārvalstīs, apspriežami uz tās valsts likumu pamata, kurā tie taisīti, un uzskatāmi par spēkā esošiem, ja vien tajos ietvertais darījums nav pretējs sabiedriskajai kārtībai un Latvijas likumiem.

Skat. arī Latvijas Šķīrējtiesu likumu, kas ļauj neatzīt/neizpildīt ārvalsts šķīrējtiesas spriedumu, ja tas ir pretrunā Latvijas sabiedriskajai kārtībai.

Ceturtkārt, būtiska nozīme ir arī starptautiskajiem instrumentiem, piemēram, Hāgas 2015. gada Principi par piemērojamo tiesību izvēli starptautiskajos komercīgumos (*Principles on Choice of Law in International Commercial Contracts*) (un to 11. pants), vai arī Ņujorkas 1958.gada konvencija par ārvalsts šķīrējtiesas spriedumu atzīšanu un izpildi (tās V.2(b).pants)

Punktu sadalījums:

0 punktu	Atbildē nav paskaidrojuma, studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu.
1–4 punkti	Par katru tiesību avotu piemēru piešķirams viens punkts, bet kopā ne vairāk kā četri punkti. Punktu skaitu nesamazina, ja avota nosaukums ir aptuvenš, kas parāda izpratni.

10. (papildu punkts) tiek piešķirts, ja students ir sniedzis pilnīgas atbildes uz visiem komponentiem, kā arī atbildē uz kādu no tām ietvēris informāciju, kas liecina par padziļinātu jautājuma izpratni.

2. jautājums. Starptautiskās publiskās tiesības

Atrunas starptautisko līgumu tiesībās

Atrunas pie starptautiskajiem līgumiem jēdziens saskaņā ar 1969. gada Vīnes konvenciju Par starptautisko līgumu tiesībām un nošķiršana no interpretīvajām deklarācijām. (2 punkti)

Vīnes konvenciju Par starptautisko līgumu tiesībām (VKLT) 2. pants nosaka, ka atruna ir vienpusējs paziņojums jebkādā formulējumā, ko veic valsts, parakstot, ratificējot, pieņemot, apstiprinot vai pievienojoties līgumam, tādējādi izsakot nodomu izslēgt vai mainīt konkrētu līguma noteikumu tiesiskās sekas. (1 punkts)

Atrunas ir nošķiramas no interpretīvajām deklarācijām. Interpretīvās deklarācijas formas ziņā var būt līdzīgas atrunām – arī tās tiek paustas parakstot, ratificējot, pieņemot, apstiprinot vai pievienojoties līgumam, bet atšķirībā no atrunām, tās nemaina saistību saturu. (1 punkts)

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
1 punkts	Students izprot atrunas jēdzienu
1 punkts	Students izskaidro atšķirību starp atrunām un interpretīvajām deklarācijām

2. Atrunu pie starptautiskajiem publiskajiem līgumiem izdarīšanas sekas, kā arī citu līguma dalībvalstu iebildumu pret izdarītajām atrunām sekas (4 punkti)

Atruna izmaina atrunu veikušai valstij tās attiecībās ar citu līguma dalībnieku tos līguma noteikumus, attiecībā uz kuriem ir veikta atruna, veiktās atrunas apmērā. (1 punkts)

Tāpat atruna izmaina līguma noteikumus tādā pašā mērā arī citiem līguma dalībniekam to attiecībās ar atrunu veikušo valsti. Atrunas neizmaina līguma noteikumus citiem līguma dalībniekiem *inter se* (VKLT 21.panta 1., un 2.daļas). (1 punkts)

Iebildumus pret atrunām un attiecīgi arī to tiesiskās sekas var iedalīt divās kategorijās. Pirmkārt, iebilstot pret atrunu, valsts var iebilst pret visa līguma stāšanos spēkā starp sevi un valsti, kas veikusi atrunu. Šādā gadījumā līgums nestāsies spēkā starp atrunu un iebildumus pret atrunu veikušajām valstīm. (1 punkts)

Otrkārt, valsts, izsakot iebildumus pret atrunu, var neiebilst pret līguma spēkā stāšanos – šādā gadījumā līgums starp attiecīgajām valstīm stājas spēkā, bet noteikumi, attiecībā uz kuriem ir veikta atruna, netiek piemēroti starp atrunu un iebildumus izteikušajām valstīm veiktās atrunas apmērā (VKLT 21.panta 3.daļa). (1 punkts)

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
----------	--

1 punkts	Students izskaidro atrunu sekas dalībvalstij
1 punkts	Students izskaidro atrunu sekas citiem līguma dalībniekiem
1punkts	Students norāda, ka dalībvalsts var iebilst pret visa līguma spēkā stāšanos, un tas nestāsies spēkā starp divām valstīm
1punkts	Students izskaidro, ka kopumā līgums stāsies spēkā, bet netiks piemērots uz īpašajiem atrunas noteikumiem starp divām valstīm

3. Starptautisko līgumu ratifikācijas process Latvijā, Saeimas rīcības brīvība ratifikācijas procesa ietvaros (tiesības grozīt pamattektu) un atrunu izdarīšanas procedūra (3 punkti)

Starptautisko starpvalstu līgumus ratificē Saeima atbilstoši Satversmes 68.panta (1) daļai. Ratifikācija (pievienošanās) tiek veikta pieņemot Saeimas likumu par starptautiskā līguma ratifikāciju (pievienošanos) divos lasījumos

Tā kā šis ir likums par ratifikāciju, Saeimas deputāti tam nevar iesniegt priekšlikumus, kuri grozītu starptautiskā līguma saturu, tāpēc nenotiek tradicionālais otrais lasījums. (2 punkti)

Atrunas tiek izdarītas, iekļaujot tās likuma par starptautiskā līguma ratifikāciju tekstā. Pamatojoties uz šo Saeimas pieņemto likumu, LV Ārlietu ministrija informē starptautiskā līguma depozitāriju par līguma ratifikāciju un izdarīto atrunu, ja tāda bijusi.

Starptautiskās tiesības pieļauj arī vēlāku atrunu izdarīšanu jau pēc līguma ratifikācijas. Šādā gadījumā Saeima pieņem īpašu likumu par atrunas izdarīšanu vai iepriekš izdarītās atrunas atsaukšanu. (1 punkts)

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentā ietverto jautājumu
2 punkti	Students sniedz atbildi par ratifikācijas procedūru Saeimā; ja nenorāda par neiespējamību iesniegt priekšlikumus, tad 1 punkts
1 punkts	Tiek sniegta atbilde par atrunas iekļaušanu ratifikācijas likuma tekstā

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

3. jautājums. Eiropas Savienības tiesības

Brīva preču aprīte ir viens no ES darbības pamatelementiem jau kopš Eiropas integrācijas pirmssākumiem. Tās attīstībā būtiska loma ir arī bijusi ES Tiesas spriedumiem.

LESD sadaļā "Brīva preču aprīte" 30. pants paredz, ka "ievedmuitas un izvedmuitas nodokļi, kā arī citi maksājumi ar līdzīgu iedarbību dalībvalstu starpā ir aizliegti". Kāpēc ar šo normu nepietiek, lai nodrošinātu brīvu preču aprīti ES? (2 punkti)

Ar šo normu nepietiek, lai pilnībā nodrošinātu brīvu preču aprīti ES, jo:

- Dalībvalstis var ierobežot tirdzniecību ar kvantitatīviem ierobežojumiem vai ar tiem līdzvērtīgiem pasākumiem, piemēram, kvotām vai tehniskām prasībām.
- Dalībvalstis var piemērot diskriminējošus iekšējos nodokļus, kas padara citu dalībvalstu preces mazāk konkurētspējīgas.
- Brīva preču aprīte prasa arī vienotu muitas politiku attiecībā uz trešajām valstīm, tostarp vienotu ārējo muitas tarifu un vienotus muitas nodokļu iekasēšanas noteikumus uz ES ārējās robežas.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Ir norāde uz citiem veidiem bez paskaidrojuma
1 punkts	Ir sniegts citu veidu skaidrojums

Izskaidrojiet, kāda veida valstu pasākumi uzskatāmi par kvantitatīviem brīvās preču kustības ierobežojumiem! Kāpēc LESD aizliedz ne tikai kvantitatīvus ierobežojumus, bet arī "pasākumus ar tiem līdzvērtīgu iedarbību" un kā ES Tiesa tos ir definējusi spriedumā lietā 8/74 Dassonville? (3 punkti)

ES tiesību sistēmā valstu pasākumi, kas ierobežo preču brīvu kustību, tiek klasificēti divās galvenajās kategorijās: kvantitatīvi ierobežojumi un pasākumi ar kvantitatīviem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību. Šīs kategorijas ir svarīgi nošķirt, lai izprastu, kā tiek regulēta preču brīva kustība ES.

Kvantitatīvi ierobežojumi ir tieši pasākumi, kas ierobežo importa vai eksporta daudzumu. Šie ierobežojumi var ietvert:

- Importa kvotas: Noteikts preču skaits, ko atļauts ievest no citām valstīm.
- Eksporta kvotas: Noteikts preču skaits, ko var izvest ārpus valsts.
- Aizliegumi: Pilnīgs noteiktu preču importa vai eksporta aizliegums.

Savukārt pasākumi ar kvantitatīviem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību ir mazāk acīmredzami un ietver jebkādu valsts praksi vai normatīvo regulējumu, kas var ierobežot preču plūsmu starp dalībvalstīm vienlīdz efektīvi kā tieši kvantitatīvi ierobežojumi.

Spriedumā lietā 8/74 Dassonville ES Tiesa definēja šos pasākumus plaši. Par pasākumiem ar

kvantitatīviem ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību uzskatāmi visi dalībvalstu noteikumi, kas tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli kavē tirdzniecību ES.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Tiek pareizi definēti kvantitatīvi ierobežojumi
1 punkts	Tiek pareizi paskaidrots, kas ir kvantitatīviem ierobežojumiem līdzvērtīgas iedarbības pasākumi
1 punkts	Sniegta izvērstāka atbilde un paskaidrota sprieduma lietā 8/74 Dassonville nozīme

"Tirdzniecības noteikumi" nav uzskatāmi par kvantitatīviem ierobežojumiem vai pasākumiem ar tiem līdzvērtīgu iedarbību. Izskaidrojiet, kā ES Tiesa Keck lietā definēja "tirdzniecības noteikumus"! Kādiem kritērijiem ir jāizpildās, lai "tirdzniecības noteikumi" Keck lietas izpratnē būtu atbrīvojami no LESD 34. panta aizlieguma! Miniet vismaz vienu šādu "tirdzniecības noteikumu" piemēru! (4 punkti)

Keck un Mithouard lietā EST definēja "tirdzniecības noteikumus" kā valsts regulējumu, kas attiecas uz noteikumiem, kas reglamentē preču pārdošanu, piemēram, veikalu darba laiks, reklāmas ierobežojumi, cenu noteikšanas metodes u.tml. Šādi noteikumi attiecas uz to, kā preces tiek pārdotas, nevis uz pašām precēm vai to īpašībām.

Keck lietas kontekstā tirdzniecības noteikumi ir atbrīvoti no LESD 34. panta aizlieguma tikai tad, ja izpildīti noteikti kritēriji, kas tika precizēti *Keck* lietas 16. punktā:

- Noteikumi tiek vienādi piemēroti visiem tirgotājiem. Tas nozīmē, ka noteikumi nedrīkst būt diskriminējoši un tiem jāattiecas uz visiem tirgotājiem, kas darbojas attiecīgajā teritorijā.
- Vienāda ietekme uz visu dalībvalstu precēm. Noteikumiem jābūt tādiem, ka tie vienādi ietekmē gan vietējās, gan importētās preces no jebkuras dalībvalsts. Tie nedrīkst radīt lielākus šķēršļus importētām precēm salīdzinājumā ar vietējām. Citiem vārdiem sakot, tirdzniecības noteikumi nedrīkst radīt netiešus šķēršļus importa precēm, radot importētājiem papildu izmaksas vai pienākumus.

Tātad, lai tirdzniecības noteikumi tiktu atzīti par saderīgiem ar ES brīvās preču kustības tiesībām, tiem jābūt nediskriminējošiem un vienādi piemērojamiem gan vietējām, gan importētām precēm, tiem jābūt vienādi ietekmējošiem visus tirgotājus. Tikai visu šo kritēriju kumulatīvā izpilde nodrošina, ka tirdzniecības noteikumi neierobežo brīvu preču kustību vairāk nekā nepieciešams un ir saderīgi ar ES tiesībām.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
----------	--

1 punkts	Ir sniegts pareizs tirdzniecības noteikumu skaidrojums. No atbildes saprotams, ka students apzinās, ka šie noteikumi neregulē "preci" kā tādu, bet gan regulē preces pārdošanas, izplatīšanas veidus
1 punkts	Tiek pareizi izskaidrots nediskriminējošas piemērošanas kritērijs
1 punkts	Tiek minēts vismaz viens pareizs tirdzniecības noteikumu piemērs
1 punkts	Sniegta izvērstāka atbilde, students parāda padziļinātu jautājuma izpratni

10. (papildu punktu) var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājuma komponentiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.

Praktiskās daļas uzdevums

Piezīme: kāzusā minētās valstis Tazbikestāna un Bungārija ir izdomātas valstis, bet tās ir Romas statūtu dalībvalsts; Bungārija ir arī Eiropas Savienības dalībvalsts.

Itālijas pilsonis Robertino Tussolini šobrīd dzīvo Itālijā. Robertino vairākus gadus ir pavadījis Tazbekistānā (nav ES dalībvalsts), kur viņš bija privātas militārās algotņu vienības Baha darbinieks.

Robertino tiek turēts aizdomās par smagu noziegumu izdarīšanu Tazbekistānā, tostarp par ieslodzīto spīdzināšanu, mērķtiecīgām civiliedzīvotāju slepkavībām un aizsargātas civilās infrastruktūras iznīcināšanu.

2025. gadā ANO Drošības padome nodod Tazbekistānas lietu izskatīšanai Starptautiskajai Krimināltiesai (SKT). SKT uzsāka lietas izmeklēšanu un, cita starpā, 2025. gada decembra sākumā izdeva Robertino personas apcietināšanas orderi. Lēmums par ordera izdošanu tika pamatots ar nopietnām bažām par nesodāmību un Tazbekistānas valsts iestāžu nevēlēšanos vai nespēju efektīvi īstenot kriminālvajāšanu par iespējamiem starptautiskiem noziegumiem.

2026. gada 1. janvārī Bungārijas prokuratūra izdeva Eiropas apcietināšanas orderi (EAO), lūdzot viņu izdot kriminālvajāšanai. Bungārijas Krimināllikums paredz kriminālatbildību par kara noziegumiem neatkarīgi no to izdarīšanas vietas, cietušā vai vainīgās personas pilsonības. Bungārija ir Eiropas Savienības un Romas Statūtu dalībvalsts.

Tikmēr detalizētā ziņojumā, ko sagatavojusi ANO Spīdzināšanas novēršanas konvencijas papildprotokola (Optional Protocol to the Convention Against Torture / **OPCAT**) Spīdzināšanas novēršanas apakškomiteja (SNA), ir nosodīti necilvēcīgie un pazemojošie apstākļi Bungārijas stingrās drošības cietumā, kurā tiek uzturētas personas, kas apsūdzētas noziegumu pret valsts drošību vai kara noziegumu izdarīšanā. Ziņojumā īpaši akcentēta sistemātiska pārapdzīvotība, psiholoģiska ietekmēšana un medicīniskās aprūpes trūkums, jo īpaši pirmstiesas apcietinājuma laikā.

Robertino apstrīd savu nodošanu Bungārijai saskaņā ar EAO, argumentējot, ka:

- šāda rīcība viņu pakļautu reālam necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās riskam
- lieta pienācīgi ietilpst SKT, neitrāla un starptautiska foruma, jurisdikcijā;
- ja viņu nodod Bungārijai, nevis SKT, tiktu grauts starptautiskais taisnīgums un Starptautiskās krimināltiesas pārkums saskaņā ar Romas Statūtiem.

Vai ES Līgumi un/vai Eiropas Cilvēktiesību konvencija (ECTK) šādā situācijā ierobežo EAO izpildi? Pamatojiet savu atbildi (4 punkti)

Jā, ierobežo. ECTK 3. pants, kā to interpretē ECT, uzliek EAO izpildes valstij pienākumu izvērtēt situāciju uzņemtajā valstī. EAO nevar izpildīt, ja izpilde personu pakļaus spīdzināšanas vai necilvēcības apiešanās riskam.

ES Pamattiesību hartas 4. pants aizliedz spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos vai sodu. Saskaņā ar LES 6. pantu Harta ir saistoša ES dalībvalstīm, īstenojot ES

tiesības, tostarp piemērojot EAO Pamatlēmumu (2002/584/TI). ES Tiesa spriedumos *Aranyosi un Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU) un *ML* (C-220/18 PPU) izveidoja "divpakāpju testu":

- izpildes iestādei jānovērtē, vai uzņemtajā dalībvalstī pastāv sistēmiski vai vispārēji trūkumi apcietinājuma apstākļos;
- ja tādi konstatēti, izpildes iestādei jāpārbauda, vai konkrētajai personai pastāv reāls risks tikt pakļautai necilvēcīgai vai pazemojošai izturēšanai. Ja šāds individuālais risks pastāv un to nevar novērst, EAO izpilde jāatsaka.

Par ECTK: avotos iekļautajā spriedumā *Bivolaru* lietā ECT norāda, ka gadījumā, ja EAO izpildes valstij tiek sniegta nopietni un pamatoti apsvērumi par acīmredzamiem trūkumiem ECKT tiesību aizsardzībā un šos trūkumus nevar novērst ES tiesību piemērošana, tad valstij ir pienākums izvērtēt šos apsvērumus un piemērot ES tiesības saskaņā ar ECTK (sprieduma 103. rindkopa). Ja EAO izpilde pakļaus personu spīdzināšanas vai necilvēcīgas apiešanās riskam ECTK 3. panta izpratnē dēļ sliktajiem apstākļiem brīvības atņemšanas vietā, tad EAO izpilde veidos ECTK pārkāpumu (sprieduma 126. rindkopa).

Punktu sadalījums:

Punkti	Kritēriji
0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu vai atbildē ir būtiskas kļūdas. Students neskaitro, kā ES Līgumi vai ECTK var ierobežot EAO izpildi.
1 punkts	Atbildē norādīts, ka ECTK ierobežo EAO izpildi un minēts ECTK 3. pants vai <i>Bivolaru</i> spriedums, bet nav skaidrots, kā tas attiecas uz konkrēto kāzusu (ANO OPCAT ziņojums, Bungārijas cietuma apstākļi).
2 punkti	Atbildē sniegts skaidrojums, ka EAO izpildi ierobežo vērtējums par apstākļiem Bungārijā un minēta <i>Bivolaru</i> judikatūra vai ECTK 3. pants ar atsauci uz ANO OPCAT ziņojumu kā "objektīvu informāciju", bet nav pietiekama skaidrojuma no ES tiesību perspektīvas (<i>Aranyosi</i> , ES Harta 4. pants).
3 punkti	Atbildē korekti izskaidrotas gan ECTK (3. pants, <i>Bivolaru</i>), gan ES tiesību (Harta 4. pants, <i>Aranyosi/ML</i> divpakāpju tests) prasības un to mijiedarbība, bet nav skaidri norādīts, ka konkrētajā gadījumā ANO OPCAT ziņojums rada "sistēmisku trūkumu" vispārējo prezumpciju un ka izpildes iestādei obligāti jāveic individuālā riska pārbaude.
4 punkti	Atbildē pilnīgi un strukturēti izklāstīta gan ES tiesību (<i>Aranyosi/ML</i> divpakāpju tests, Harta 4. pants), gan ECTK (3. pants, <i>Bivolaru</i>) ietekme uz EAO izpildi; skaidri norādīts, ka ANO OPCAT ziņojums kalpo kā "objektīva, uzticama un aktuāla informācija" par sistēmiskiem trūkumiem Bungārijā; pareizi identificēts, ka izpildes iestādei jāveic individuālā riska izvērtējums

	attiecībā uz Robertino un, ja risks nav novēršams, EAO izpilde jāatsaka.
--	--

Vai Eiropas Cilvēktiesību tiesa var izvērtēt Pamatlēmuma atbilstību ECKT? Pamatojiet savu atbildi (1 punkts)

Nē, ECT nevar izvērtēt Pamatlēmuma atbilstību ECKT. ECT kompetence izsmeļoši noteikta ECKT 19. pantā, kas paredz, ka ECT tiek izveidota, "[l]ai nodrošinātu to saistību ievērošanu, kuras ar ECKT un tās protokoliem uzņemušās Augstās Līgumslēdzējas Puses". Citiem vārdiem sakot, ECT uzdevums ir uzraudzīt, kā ECKT dalībvalstis ievēro ECKT normas. Pamatlēmums ir citas tiesību sistēmas tiesību akts, ECT nav pilnvarota izvērtēt ES tiesību aktus.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Atbildē norādīts, ka ECT nevar vērtēt Pamatlēmumu un sniegts pamatojums, atsaucoties uz ECKT 19. pantu.

Ņemot vērā, ka gan SKT, gan Bungārijas tiesībsargājošās iestādes ir izdevušas apcietināšanas orderus, kurš no tiem būtu izpildāms prioritārā kārtā? Vai atbilstoši Romas Statūtiem SKT ir tiesīga realizēt savu jurisdikciju pār Robertino, ja ir izdots Bungārijas apcietināšanas orderis? (2 punkti)

Romas statūtu sistēmā SKT jurisdikcija ir komplementāra dalībvalstu jurisdikcijai (Romas statūtu 1. pants). Primārā atbildība izmeklēt un saukt pie kriminālatbildības par Romas statūtos ietvertajiem noziegumiem gulstas uz valstīm.

Ja Bungārija kā Romas statūtu dalībvalsts īsteno *bona fide* izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par tiem pašiem iespējamajiem kara noziegumiem, par kuriem SKT ir izdevusi aresta orderi, lieta saskaņā ar Romas statūtu 17. pantu var kļūt nepieņemama. Romas statūtu 17. panta 1. punkta (a) apakšpunkts nosaka, ka lieta nav piekritīga SKT, ja lietu izmeklē vai ir ierosinājusi valsts, kuras jurisdikcijā tā ir, izņemot gadījumus, kad valsts nevēlas vai nav spējīga pilnīgi veikt izmeklēšanu vai kriminālvajāšanu. Tāpēc lieta būs piekritīga tikai ja Bungārija "*nevēlas vai nav spējīga pilnīgi veikt izmeklēšanu vai kriminālvajāšanu*" (skat. arī *Gaddafi* lietu) un SKT procesa komplementaritāte netiek prezumēta tikai tādēļ, ka pastāv formāls process. Tādēļ, ja Bungārija patiesi izmeklē Robertino par tiem pašiem iespējamajiem kara noziegumiem, SKT lieta kļūst nepieņemama, un SKT nevar realizēt jurisdikciju. Šādi apstākļi gan no kāzusa neizriet.

Romas statūtu 90. pants konkretizē valstu pienākumus gadījumā, ja tiek saņemti konkurējoši izdošanas lūgumi no SKT un no citas valsts. Ja pieprasījuma valsts (Bungārija) ir Statūtu dalībvalsts, izpildes valstij (Itālijai) jāpiešķir prioritāte SKT pieprasījumam, ja SKT ir atzinusi lietu par pieņemamu (90. panta 4. punkts). Savukārt ja SKT lietu nenosaka par piekritīgu, lūguma saņēmēja valsts var pēc saviem ieskatiem sākt prasītājas lūguma par izdošanu izpildi (bet neizdot personu līdz SKT ir noteikusi, ka lieta nav piekritīga, 90. panta 3. punkts). Romas

statūtos nav paredzēts, ka lieta kļūst pieņemama, ja Bungārijas ordera izpildi atsaka uz cilvēktiesību vai ES tiesību pamata, bet šādi apstākļi var tikt vērtēti gadījumā, ja SKT lemj par lietas nepieņemamību.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Minēts komplementaritātes princips un vispārīgi norādīts, ka SKT jurisdikcija ir "papildinoša", nevis automātiski pārākā, bet nav analizēti Romas statūtu 17. un 90. panti.
2 punkti	Skaidri izskaidrots, ka primārā jurisdikcija ir valstij (komplementaritātes princips). Paskaidrots, ka SKT ir jurisdikcija tikai ja Bungārija nevēlas vai nav nespējīga īstenot kriminālvajāšanu. Analizēti Romas statūtu 17. un 90. panti. Students pareizi identificē, ka konkrētajā kāzusā nav gala atbildes, jo nav zināms, vai Bungārijas procedūra ir patiesa vai formāla.

Ja Itālija tomēr nolemtu veikt izdošanu uz Bungāriju atbilstoši EAO, kādi procesuālie priekšnoteikumi Robertino jāizpilda, lai varētu vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā (ECT) pret Itāliju un/vai Eiropas Savienību? (2 punkti)

Jautājums sastāv no divām daļām: (1) kādi procesuālie priekšnoteikumi Robertino jāizpilda, lai varētu vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā (ECT) pret Itāliju un (2) kādi procesuālie priekšnoteikumi Robertino jāizpilda, lai varētu vērsties Eiropas Cilvēktiesību tiesā (ECT) pret Eiropas Savienību. No studenta tiek sagaidīts, ka tiks sniegtas atbildes uz abiem jautājumiem.

Attiecībā uz Eiropas Savienības Tiesu (EST) – indivīds pats tieši nevar vērsties EST ar sūdzību pret EAO Pamatlēmumu; viņš var nacionālajā procesā lūgt tiesai uzdot prejudiciālu jautājumu EST par Pamatlēmuma/EAO piemērošanu un ES pamattiesībām.

ECT var vērsties, ja izsmelti nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi un sūdzība ECT iesniegta 4 mēnešu laikā kopš pēdējā nolēmuma nacionālā līmenī. Nē, ECT nevar izvērtēt Pamatlēmuma atbilstību ECKT.

ECT jurisdikcija attiecas uz ECKT Līgumslēdzējām valstīm, nevis ES kā tādu; līdz ES pievienošanās ECKT (kas vēl nav notikusi, sk. EST Atzinumu 2/13) ECT nevar būt "atbildētāja" lomā ES. Tāpēc sūdzība tiktu vēsta pret Itāliju (un, teorētiski, arī pret Bungāriju, ja viņš būtu to jurisdikcijā pēc nodošanas), bet ne pret ES.

Procesuālie pieņemamības kritēriji ECKT 35. pantā, kas paredz, ka ECT "*var izskatīt lietu vienīgi tad, ja ir izsmeltas visas iekšējās apstrīdēšanas vai pārsūdzības iespējas vispāratzīto starptautisko tiesību normu izpratnē un ja sūdzība ir iesniegta četru mēnešu laikā, skaitot no dienas, kad ticis pieņemts galīgais lēmums minētajā lietā*". Pirms ECKT 15. protokola spēkā stāšanās (2021. gada 1. augusts) sūdzību varēja iesniegt 6 mēnešu laikā kopš pēdējā nacionālā nolēmuma. No kāzusa izriet, ka lietā minētie notikumi norisinās pēc 2021. gada 1. augusta, līdz

ar to, ir piemērojams īsāks sūdzības iesniegšanas termiņš.

Punktu sadalījums:

0 punktu	Studentam nav zināšanu par komponentē ietverto jautājumu
1 punkts	Atbildē norādīts, ka ECT var vērsties, ja izsmelti nacionālie tiesību aizsardzības līdzekļi un sūdzība ECT iesniegta 4 mēnešu laikā kopš pēdējā nolēmuma nacionālā līmenī
1 punkts	Atbildē skaidrots, ka ECT nevar vērtēt ES aktus kā tādus un ka sūdzība vērsama pret dalībvalsti (Itāliju), nevis pret ES. No atbildes izriet, ka Pamatlēmuma izvērtēšana var notikt tad, ja nacionālā tiesa vēršas EST (prejudiciālie jautājumi LESD 267. pants).

10. (papildu) punktu var iegūt, ja students spēj plašāk paskaidrot jebkuru no jautājumiem, tajā skaitā spēj padziļinātu argumentāciju pamatot ar starptautisko un pārnacionālo tiesu judikatūru vai valstu praksi.